

JEYN OSTEN ROMANLARIDA AYOL OBRAZI EVOLYUTSIYASI

Alfraganus universiteti

Ijtimoiy fanlar fakulteti

Logopediya yonalishi

3 kurs talabasi

Turg'unboyeva Feruza Shuxrat qizi

Annotatsiya: Ushbu maqolada ingliz adabiyotining namoyandasi Jeyn Osten romanlarida ayol obrazi talqini va uning evolyutsiyasi tahlil qiladi. Muallifning asarlarida ayollarning ijtimoiy mavqei, shaxsiy erkinlikka intilishi, ma'naviy dunyosi hamda jamiyatdagi o'rni yoritilgan. Tadqiqotda “Parde and Prejudice”, “Sense and Sensibility”, “Emma” kabi mashhur romanlar xarakteridagi ayolning tasviri, an'anaviy patriarxal qarashlarga qarshi turish jarayonlari ilmiy asosda o'rganilgan.

Kalit so'zlar: Jeyn Osten, ingliz adabiyoti, ayol obrazi, gender, ijtimoiy mavqe, patriarxal jamiyat, roman.

ЭВОЛЮЦИЯ ЖЕНСКОГО ОБРАЗА В РОМАНАХ ДЖЕЙН ОСТИН

Аннотация: В статье анализируется интерпретация образа женщины в романах представительницы английской литературы Джейн Остин и её эволюция. В произведениях автора освещаются социальный статус женщин, их стремление к личной свободе, их духовный мир и роль в обществе. В исследовании научно изучается образ женщины в образах героинь таких известных романов, как «Гордость и предубеждение», «Разум и чувства», «Эмма», а также процессы сопротивления традиционным патриархальным взглядам.

Ключевые слова: Джейн Остин, английская литература, образ женщины, гендер, социальный статус, патриархальное общество, роман.

THE EVOLUTION OF THE FEMALE CHARACTER IN JANE AUSTEN'S NOVELS

Abstract: This article analyzes the interpretation of women's imagery in the novels of English literary icon Jane Austen and its evolution. The author's works explore women's social status, their desire for personal freedom, their spiritual world, and their role in society. The study examines the image of women in the heroines of such famous novels as *Pride and Prejudice*, *Sense and Sensibility*, and *Emma*, as well as the processes of resistance to traditional patriarchal views.

Keywords: Jane Austen, English literature, image of women, gender, social status, patriarchal society, novel.

Jeyn Osten (1775-1817) ingliz romanchiligining klassik namoyandalaridan biri bo'lib, uning ijodi XIX asr boshlarida ayollarning mavqei, huquqlari va jamiyatdagi o'rni masalasida yangicha qarashlarni shakllantirishda muhim ahamiyat kasb etdi. O'sha davrda ingliz jamiyatida ayollarning asosiy vazifasi oila qurish, uy-ro'zg'orni boshqarish va erkaklar himoyasiga tayanish bilan cheklanardi. Ayollar uchun ta'lim olish imkoniyatlari cheklangan bo'lib, ularning mustaqil ijtimoiy hayotda faol ishtirok etishi deyarli tasavvur qilinmasdi.

Shu sharoitda Jeyn Osten o'z romanlari orqali ayolning shaxs sifatida o'zini namoyon etishi, mustaqil qaror qabul qilishi va erkin tanlov qilish huquqini teran yoritib berdi. U ijtimoiy stereotiplarga qaramay, ayollarning ichki dunyosi, orzu-intilishlari va o'z qadriyatlarini anglash jarayonini adabiyot maydoniga olib kirdi. Uning asarlarida ayol obrazi nafaqat an'anaviy oilaviy vazifalar bilan cheklanib

qolmay, balki individual qarash va intellektual rivojlanishga intiluvchi shaxs sifatida ko'rsatildi.

Ostenning romanlari XIX asr ingliz jamiyatining ijtimoiy-madaniy hayoti, turmush tarzi va gender muammolarini o'ziga xos badiiy ifoda bilan aks ettiradi. U o'z qahramonlari orqali patriarxal jamiyatdagi adolatsizliklarni fosh etibgina qolmay, balki ayollarning shaxsiy erkinlik va baxt sari intilishini badiiy-falsafiy darajada asoslab berdi. Shu bois Jeyn Osten romanlarida ayol obrazi jamiyat taraqqiyoti, gender tengligi va inson shaxsiyati masalalarini yoritishda o'ziga xos burilish yasagan.

Jeyn Ostenning romanlarida ayol obrazi evolyutsiyasi bir necha bosqichlarda namoyon bo'ladi:

- **An'anaviy ayol qiyofasi** "Sense and Sensibility" asarida muallif ayollarning hissiyot va aql o'zida ichki kiyimlarni izlashini ko'plab topadi. Elinor va Marianna obrazlari orqali jamiyat ayollaridan kutilgan "vazminlik" va kontrasti tahlil.

- **Ayolning mustaqil fikrlashi** "Pride and Prejudice" romanida Elizabet Bennet obrazi orqali ayollarning o'z qarashlari va qarorlari uchun kurashi ifodalanadi. U jamiyatdagi boylik va mavqe barqarorligini inkor etib, sevgi va hurmat asosida turmush qurishga intiladi.

- **Ayolning ijtimoiy faolligi va o'zini anglash jarayoni** "Emma" romanida bosh qahramonning o'z shaxsiy tasvir xatolaridan saboq olib, mustaqil fikrlaydi, atrofidagi insonlarga ta'sir o'tkazadigan ayol sifatida namoyon bo'ladi.

Jeyn Osten qahramonlari orqali ayol obrazi o'z davri uchun yangicha falsafiy va ijtimoiy mazmun kasb etdi. U patriarxal jamiyatning qat'iy me'yorlarini sinchkovlik bilan tahlil qilib, ayollarni shaxsiy erkinlik va baxt sari yo'q bilan tahlil

qildi. Shu orqali ayol obrazining adabiyotdagi talqini asta-sekin passiv va itoatkor hozirda faol, mustaqil va erkin shaxs darajasiga ko'tarildi.

Jeyn Osten romanlarida ayol obrazi evolyutsiyasi ingliz adabiy jarayonida ayollarning mavqei va qadriyatlarini qayta ko'rib chiqishga xizmat qilgan muhim hodisa sifatida baholanishi mumkin. Uning asarlarida ayollar jamiyat tomonidan cheklangan an'anaviy roldan chiqib, mustaqil fikrlash, shaxsiy tanlov qilish va o'z qadr-qimmatini anglash imkoniyatiga ega shaxs sifatida namoyon bo'ladilar.

Elizabet Bennet, Emma Vudxaus va Elinor Dashvud kabi qahramonlar o'z davrining ramziy obrazlariga aylangan bo'lib, ular orqali Osten nafaqat o'z davr jamiyatidagi gender stereotiplarini fosh etadi, balki kelajak avlod adabiyotida ham ayol obrazining yangi qiyofasini shakllantiradi. Ularning qarorlarida, hayotga munosabatida va jamiyat bilan muloqotida mustaqillik va individualizm asosiy yo'nalish bo'lib xizmat qiladi.

Shuningdek, Jeyn Osten romanlari orqali ayolning ijtimoiy mavqe uchun kurashi va shaxsiy erkinlikka intilishi butun jahon adabiyoti miqyosida dolzarb masalalardan biriga aylangan. U yaratgan badiiy an'analar keyinchalik Sharlotta Bronte, Jorj Eliot va Virjiniya Vulf kabi yozuvchilarning ijodida yanada rivoj topdi. Shu jihatdan qaraganda, Jeyn Osten nafaqat o'z davrining yozuvchisi, balki global adabiy jarayonlarga katta ta'sir ko'rsatgan ijodkor sifatida tarixda munosib o'ringa ega bo'ldi.

Demak, Jeyn Osten romanlarida ayol obrazining bosqichma-bosqich evolyutsiyasi milliy ingliz adabiyotigagina emas, balki butun jahon adabiy tafakkuriga ham yangicha ruh, falsafiy mazmun va ijtimoiy ahamiyat olib kirgan jarayon sifatida qaraladi.

ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Osten J. *Mag'rurlik va xurofot*. London: Pingvinlar klassikasi, 2003 yil.
2. Austen J. *Hissiyot va sezgirlik*. Oksford universiteti nashriyoti, 2004 yil.
3. Osten J. *Emma*. Wordsworth nashrlari, 1994 yil.
4. Gilbert, SM va Gubar, S. *Chordoqdagi jinni ayol: yozuvchi ayol va o'n to'qqizinchi asr adabiy tasavvuri*. Yel universiteti nashriyoti, 2000 yil.
5. Jonson, C. *Jeyn Osten: ayollar, siyosat va roman*. Chikago universiteti matbuoti, 1988 yil.
5. Butler, M. *Jeyn Osten va g'oyalar urushi*. Oksford universiteti nashriyoti, 1990 yil.